A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2022. szeptember 7.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – EUMSZ 49. cikk – A letelepedés szabadsága – Korlátozás – Igazolás – Az oktatási rendszer szervezeti felépítése – Felsőoktatási intézmények – A tanulmányi képzéseknek az érintett tagállam hivatalos nyelvén történő nyújtására vonatkozó kötelezettség – Az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése – A tagállam nemzeti identitása – A tagállam hivatalos nyelvének védelme és előmozdítása – Az arányosság elve”

A C-391/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság, Lettország) a Bírósághoz 2020. július 29-én érkezett, 2020. július 14-i határozatával terjesztett elő a

Boriss Cilevičs,

Valērijs Agešins,

Vjačeslavs Dombrovskis,

Vladimirs Nikonovs,

Artūrs Rubiks,

Ivans Ribakovs,

Nikolajs Kabanovs,

Igors Pimenovs,

Vitālijs Orlovs,

Edgars Kucins,

Ivans Klementjevs,

Inga Goldberga,

Evija Papule,

* Az eljárás nyelve: lett.

Jānis Krišāns,

Jānis Urbanovičs,

Ļubova Švecova,

Sergejs Dolgopolovs,

Andrejs Klementjevs,

Regīna Ločmele-Luņova,

Ivars Zariņš

által indított,

a **Latvijas Republikas Saeima**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, L. Bay Larsen elnökhelyettes (előadó), A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin és J. Passer tanácselnökök, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi és N. Wahl bírák,

főtanácsnok: N. Emiliou,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– B. Cilevičs, V. Agešins, V. Dombrovskis, V. Nikonovs, A. Rubiks, I. Ribakovs, N. Kabanovs, I. Pimenovs, V. Orlovs, E. Kucins, I. Klementjevs, I. Goldberga, E. Papule, J. Krišāns, J. Urbanovičs, L. Švecova, S. Dolgopolovs, A. Klementjevs, R. Ločmele-Luņova és I. Zariņš képviseletében B. Cilevičs,

– a lett kormány képviseletében K. Pommere és V. Soņeca, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében E. de Moustier és N. Vincent, meghatalmazotti minőségben,

– a holland kormány képviseletében M. K. Bulterman és M. H. S. Gijzen, meghatalmazotti minőségben,

– az osztrák kormány képviseletében A. Posch, E. Samoilova és J. Schmoll, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében L. Armati, I. Rubene és L. Malferrari, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2022. március 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 49. és EUMSZ 56. cikknek, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 16. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Boriss Cilevičs, Valērijs Agešins, Vjačeslavs Dombrovskis, Vladimirs Nikonovs, Artūrs Rubiks, Ivans Ribakovs, Nikolajs Kabanovs, Igors Pimenovs, Vitālijs Orlovs, Edgars Kucins, Ivans Klementjevs, Inga Goldberga, Evija Papule, Jānis Krišāns, Jānis Urbanovičs, Ļubova Švecova, Sergejs Dolgopolovs, Andrejs Klementjevs, Regīna Ločmele-Luņova és Ivars Zariņš, a Latvijas Republikas Saeima (a Lett Köztársaság parlamentje, a továbbiakban: lett parlament) képviselőinek keresete alapján az Augstskolu likums (felsőoktatási intézményekről szóló törvény) alkotmányosságának vizsgálatára indult eljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A lett alkotmány

3 A Latvijas Republikas Satversme (a Lett Köztársaság alkotmánya, a továbbiakban: lett alkotmány) 1. cikke értelmében Lettország független demokratikus köztársaság.

4 A lett alkotmány 4. cikkének szövege a következő:

„A Lett Köztársaság hivatalos nyelve a lett. […]”

5 Ezen alkotmány 105. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Mindenkinek joga van a tulajdonhoz. A tulajdonjog tárgyát képező dolgokat nem lehet a közérdekkel ellentétes módon felhasználni. A tulajdonhoz való jogot csak törvény korlátozhatja. A közérdekből történő kisajátítás csak kivételes esetekben, külön törvény alapján és méltányos kártalanítás ellenében megengedett.”

6 Az említett alkotmány 112. cikke előírja:

„Mindenkinek joga van az oktatáshoz. Az állam biztosítja az alapfokú oktatáshoz, valamint a középfokú oktatáshoz való ingyenes hozzáférést. Az alapfokú oktatás kötelező.”

7 Ugyanezen alkotmány 113. cikkének szövege a következő:

„Az állam elismeri a tudományos, művészeti vagy más jellegű alkotás szabadságát, és biztosítja a szerzői jog és a szabadalmi jog védelmét.”

A felsőoktatási intézményekről szóló törvény

8 Az 1995. november 2-i Augstskolu likums (felsőoktatási intézményekről szóló törvény, *Latvijas Vēstnesis*, 1995, 179. szám) 5. cikke úgy rendelkezett, hogy a felsőoktatási intézmények feladata a tudományok és művészetek művelése és fejlesztése. A 2018. június 21-i Likums „Grozījumi Augstskolu likumā” (a felsőoktatási intézményekről szóló törvény módosításáról szóló törvény, *Latvijas Vēstnesis*, 2018, 132. szám) a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát a következőképpen módosította:

„[A felsőoktatási intézmények] tevékenységeik keretében művelik és fejlesztik a tudományokat, a művészeteket és a hivatalos nyelvet.”

9 A felsőoktatási intézményekről szóló törvény 8. cikkének (1) bekezdése értelmében felsőoktatási intézményeket Lettországban az állam, illetve más jogi vagy természetes személyek – ideértve a külföldi jogi vagy természetes személyeket is – hozhatnak létre.

10 A felsőoktatási intézményekről szóló törvény módosításáról szóló törvény a korábbi törvény 56. cikkét is módosította. Ennek eredményeképpen a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 56. cikkének (3) bekezdése a következőképpen rendelkezett:

„A felsőoktatási intézményekben, valamint a középfokú oktatási és szakképzési intézményekben a tanulmányi képzéseket a hivatalos nyelven kell tartani. Tanulmányi képzések valamely idegen nyelven történő folytatása csak az alábbi esetekben lehetséges:

(1) A külföldi diákok által Lettországban folytatott tanulmányi képzések, valamint az európai uniós programokban és nemzetközi megállapodásokban előírt együttműködés keretében szervezett tanulmányi képzések az Európai Unió hivatalos nyelvein is tarthatók. Amennyiben a lettországi tanulmányok időtartama meghaladja a hat hónapot, vagy több mint 20 kreditet jelentenek, azokat bele kell számítani azon kötelező tanórák számába, amelyeket a külföldi diákoknak a hivatalos nyelv tanulása céljából kell teljesíteniük;

(2) Az Európai Unió hivatalos nyelvein legfeljebb a tanulmányi képzésen szerezhető kreditszám ötödét kitevő óra tartható, figyelembe kell azonban venni, hogy ebbe a záró- és az államvizsgák, valamint a képesítés, a diploma vagy a mesteroklevél megszerzéséhez szükséges diplomamunka megírása nem számít bele;

(3) A tanulmányi képzések idegen nyelven is tarthatók, ha ez a célkitűzéseik eléréséhez szükséges […] a következő oktatási kategóriák tekintetében: nyelvi és kulturális tanulmányok, illetve a nyelvtanulásra vonatkozó programok. […]

(4) Az összevont tanulmányi képzések az Európai Unió hivatalos nyelvein tarthatók.”

11 A felsőoktatási intézményekről szóló törvény módosításáról szóló törvény a korábbi törvény átmeneti rendelkezéseit egy 49. ponttal egészítette ki, amelynek szövege a következő:

„E törvény 56. cikke (3) bekezdésének az azon nyelvre vonatkozó módosításai, amelyen a tanulmányi képzéseket nyújtani kell, 2019. január 1-jén lépnek hatályba. Azok a felsőoktatási intézmények, valamint középfokú oktatási és szakképzési intézmények, amelyekben a tanulmányi képzéseket olyan nyelven nyújtják, amely nem felel meg az e törvény 56. cikkének (3) bekezdésében foglaltaknak, az említett képzéseket e nyelven 2022. december 31-ig

nyújthatják. 2019. január 1-jétől nem megengedett a diákoknak az olyan tanulmányi képzésekre való felvétele, amelyeket az e törvény 56. cikkének (3) bekezdésében foglaltaknak meg nem felelő nyelven nyújtanak.”

A rigai közgazdaságtudományi egyetemről szóló törvény

12 Az 1995. október 5-i „Par Rīgas Ekonomikas augstskolu” Likums (a rigai közgazdaságtudományi egyetemről szóló törvény, *Latvijas Vēstnesis*, 1995, 164. szám) 19. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A [rigai közgazdaságtudományi egyetemen] a képzéseket angol nyelven nyújtják. Az alapképzést igazoló diploma, a mesteroklevél vagy a doktori fokozat megszerzéséhez szükséges munkák angol nyelven készülnek és azokat angol nyelven védik meg, és angol nyelven kell letenni a szakmai képesítés megszerzéséhez szükséges vizsgákat.”

A rigai jogtudományi egyetemről szóló törvény

13 A 2018. november 1-jei Rīgas Juridiskās augstskolas likums (a rigai jogtudományi egyetemről szóló törvény, *Latvijas Vēstnesis*, 2018, 220. szám) 21. cikke előírja:

„[A rigai jogtudományi egyetem] olyan tanulmányi képzéseket kínál, amelyek rendelkeznek a vonatkozó engedéllyel, és amelyeket a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően akkreditáltak. A képzéseket angolul vagy az Unió valamely más hivatalos nyelvén nyújtják.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

14 A Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság, Lettország) előtt a lett parlament húsz képviselőjének keresete alapján eljárás indult. E kereset a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának és 56. cikke (3) bekezdésének, valamint e törvény átmeneti rendelkezései 49. pontjának a lett alkotmánnyal, különösen annak 1., 105. és 112. cikkével való összeegyeztethetősége vizsgálatára irányul.

15 E tekintetben az alapeljárás felperesei arra hivatkoznak, hogy a felsőoktatási intézményekről szóló törvény említett rendelkezései sértik az oktatáshoz való jogot. Amennyiben ugyanis az említett rendelkezések arra kötelezik a magán felsőoktatási intézményeket, hogy a Lett Köztársaság hivatalos nyelvét műveljék és fejlesszék, gátolva ezzel azon lehetőségüket, hogy idegen nyelven kínáljanak tanulmányi képzéseket, korlátozzák ezen intézmények önállóságát, valamint oktatói állományuk és hallgatóik tanulmányi szabadságát.

16 Egyébiránt mindez a magán felsőoktatási intézmények azon jogát is korlátozza, hogy kereskedelmi tevékenységet folytassanak és akkreditációjuknak megfelelően felsőoktatási szolgáltatást nyújtsanak díjazás ellenében.

17 Ugyanezen rendelkezések a lett alkotmány 1. cikkében foglalt törvényesség elvét is sértik, mivel a magán felsőoktatási intézmények alapítói jogosan bízhattak abban, hogy a tulajdonukban lévő intézmények működéséből nyereségük származik.

18 Így a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata és 56. cikkének (3) bekezdése, valamint e törvény átmeneti rendelkezéseinek 49. pontja azzal, hogy gátolja a felsőoktatási piacra való belépést, továbbá megakadályozza, hogy más tagállamok állampolgárai és vállalkozásai idegen nyelven nyújtsanak felsőoktatási szolgáltatásokat, sérti az EUMSZ 49., illetve EUMSZ 56. cikkben biztosított letelepedés szabadságát és a szolgáltatások szabad mozgását, valamint a Charta 16. cikkében rögzített vállalkozás szabadságát.

19 A lett parlament azt állítja, hogy e rendelkezések összeegyeztethetők a lett alkotmány 1., 105. és 112. cikkével, mivel nem jelentik ezen alapvető jogok korlátozását. Az említett rendelkezések nem korlátozzák a magán felsőoktatási intézmények jogait, mivel az oktatáshoz való jog csak a hallgatók jogainak védelmét biztosítja. Nem korlátozzák továbbá a tulajdonhoz való jogot sem, mivel az a magánszemélyek számára semmilyen jogot nem biztosít a nyereségszerzésre.

20 Még ha úgy is tekintjük, hogy e jogok korlátozás alá esnek, a korlátozást törvény írja elő, és olyan jogszerű cél elérésére irányul, amelyre tekintettel arányos.

21 A lett parlament ezenkívül úgy értékeli, hogy az uniós jog az oktatás területén nem korlátozza a tagállamok hatáskörét az alkotmányos értékeik védelméhez szükséges szabályok elfogadására. Ezért a Lett Köztársaság nem köteles biztosítani, hogy a felsőoktatást e tagállam hivatalos nyelvétől eltérő nyelven lehessen folytatni.

22 Végezetül a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 56. cikkének (3) bekezdése különös rendelkezéseket ír elő a tanulmányi képzéseknek az Unió nyelvein való tartása tekintetében, és nem jelent eltérést az európai oktatási térség létrehozására irányuló célkitűzéstől.

23 A Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság) a 2020. június 11-én hozott ítéletében úgy határozott, hogy az előtte folyamatban lévő alapügyet kettéosztja.

24 Egyrészt, a kérdést előterjesztő bíróság határozott e rendelkezéseknek az alkotmány 112. és 113. cikkével való összeegyeztethetősége tárgyában, mivel úgy ítélte meg, hogy a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata és 56. cikke (3) bekezdése, valamint az említett törvény átmeneti rendelkezéseinek 49. pontja olyan területet szabályoz, amely az EUMSZ 165. cikk alapján tagállami hatáskörbe tartozik, továbbá nem kívánatos a Bírósághoz esetlegesen benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel függőben tartani a lett jog e rendelkezéseinek a lett alkotmánnyal való összeegyeztethetősége kérdését.

25 A kérdést előterjesztő bíróság így megállapította, hogy a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata a lett alkotmánnyal összeegyeztethető. Ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a törvény 56. cikkének (3) bekezdése és átmeneti rendelkezéseinek 49. pontja nem összeegyeztethető az alkotmány 112. és 113. cikkével, amennyiben e rendelkezéseket a magán felsőoktatási intézményekre, azok oktatói állományára és hallgatóira kell alkalmazni.

26 Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának és 56. cikke (3) bekezdésének, valamint e törvény átmeneti rendelkezései 49. pontjának a lett alkotmány 1. és 105. cikkével való összeegyeztethetőségét illetően úgy határozott, hogy folytatja az alapügy vizsgálatát. E tekintetben megítélése szerint az említett 105. cikkben rögzített tulajdonhoz való jogot az EUMSZ 49. cikkben biztosított letelepedés szabadsága fényében kell értelmezni, és ezen alapvető szabadság tartalmát pontosítani kell.

27 E bíróság úgy értékeli, hogy bár egyfelől az EUSZ 4. cikk (2) bekezdéséből következik, hogy az Unió tiszteletben tartja a tagállamok nemzeti identitását, amelynek egyik kifejeződése a hivatalos nyelv, másfelől az EUMSZ 165. cikkből következik, hogy a felsőoktatás tartalma és szervezése a tagállamok hatáskörébe tartozik, a Bíróság mindazonáltal elismerte, hogy a letelepedés szabadsága olyan területeken is alkalmazandó, amelyek e tagállamok hatáskörében maradnak.

28 A kérdést előterjesztő bíróságnak kételyei merültek fel azzal kapcsolatban, hogy az adott tagállam hivatalos nyelvének a felsőoktatás területén – ideértve a magán felsőoktatási intézményeket is – történő használatát előíró tagállami szabályozás, amely egyúttal előírja e követelmény bizonyos korlátait, az EUMSZ 49. cikkben biztosított letelepedés szabadságának korlátozását jelenti-e.

29 E bíróság ezenkívül emlékeztet arra, hogy az alapügy tárgyát képező rendelkezések nem alkalmazhatók két felsőfokú intézmény, nevezetesen a rigai közgazdaságtudományi egyetem és a rigai jogtudományi egyetem tekintetében, amelyekre továbbra is külön törvények vonatkoznak.

30 E körülmények között a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Korlátozza-e egy, az alapügyben szereplőhöz hasonló szabályozás az [EUMSZ] 49. cikkben rögzített letelepedés szabadságát, vagy – másodlagosan – az [EUMSZ] 56. cikkben biztosított szolgáltatásnyújtás szabadságát, valamint a vállalkozásnak [a Charta] 16. cikke által biztosított szabadságát?

2) Milyen megfontolásokat kell figyelembe venni annak értékelése során, hogy az ilyen szabályozás igazolt, megfelelő és arányos-e azon jogszerű célkitűzésre tekintettel, amely a hivatalos nyelvnek mint a nemzeti identitás megnyilvánulásának védelmére irányul?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az alapeljárás elfogadhatóságáról és tárgyának fennállásáról

31 Először is, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságával kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az EUM-Szerződésnek a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezései nem alkalmazandók azokra a helyzetekre, amelyeknek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 47. pont).

32 A Bíróság mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság olyan rendelkezések megsemmisítésére irányuló eljárásban fordult a Bírósághoz, amelyek nemcsak a saját állampolgárokra, hanem a többi tagállam állampolgáraira is alkalmazandók, az e bíróság által a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárás során hozott ítélete nyomán meghozandó határozatának joghatásai a többi tagállam állampolgáraira is kiterjednek, és ez indokolja azt, hogy a Bíróság annak ellenére is megválaszolja az EUM-Szerződés alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatosan elé terjesztett kérdéseket, hogy az alapeljárás minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik (lásd ebben az értelemben: 2013. május 8-i Libert és társai ítélet, C-197/11 és C-203/11, EU:C:2013:288, 35. pont; 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 51. pont).

33 Márpedig ez a helyzet a jelen ügy tárgyát képező, a felsőoktatási intézményekről szóló törvény alkotmányosságának vizsgálatára irányuló eljárás esetében. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik egyrészt, hogy az említett eljárás e törvény egyes rendelkezéseinek absztrakt vizsgálatára szolgál, és célja e rendelkezések a magasabb szintű jogi normáknak való megfelelésének vizsgálata, figyelembe véve mindazokat a személyeket, akikre/amelyekre e rendelkezések alkalmazandók. Másrészt [kitűnik, hogy] az említett törvény 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően felsőoktatási intézményeket Lettországban az állam, illetve más jogi vagy természetes személyek – ideértve a külföldi jogi vagy természetes személyeket is – hozhatnak létre.

34 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság megjelölte az előző pontban említett konkrét elemeket, amelyek alapján kapcsolat állapítható meg a minden elemében az érintett tagállam területére korlátozódó alapeljárás tárgya, illetve az EUMSZ 49. és EUMSZ 56. cikk között, ily módon e jogvita eldöntéséhez szükséges ezen alapvető szabadságok értelmezése (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 54. pont).

35 Másodszor, az alapeljárás fennállását illetően az Európai Bizottság kétségeit fejezte ki a Bíróság által a feltett kérdésekre adandó válasz hasznosságát illetően, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 56. cikkének (3) bekezdése és e törvény átmeneti rendelkezéseinek 49. pontja nem összeegyeztethető a lett alkotmánnyal.

36 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy – amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből következik és a jelen ítélet 23. pontjából kitűnik – a kérdést előterjesztő bíróság 2020. június 11-i ítéletében úgy határozott, hogy az előtte folyamatban lévő alapügyet kettéosztja.

37 Egyrészt – amint az a jelen ítélet 25. pontjából kitűnik – a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata összeegyeztethető a lett alkotmány 112. és 113. cikkével. Ugyanakkor a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 56. cikkének (3) bekezdése és e törvény átmeneti rendelkezéseinek 49. pontja az említett 112. és 113. cikkel nem összeegyeztethető, amennyiben e rendelkezéseket a magán felsőoktatási intézményekre, azok oktatói állományára és hallgatóira kell alkalmazni.

38 Másrészt e bíróság úgy határozott, hogy folytatja az alapügy vizsgálatát a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának, 56. cikke (3) bekezdésének, valamint átmeneti rendelkezései 49. pontjának a lett alkotmány 1. és 105. cikkével való összeegyeztethetősége tekintetében, mivel úgy ítélte meg, hogy az utóbbi cikkben rögzített tulajdonhoz való jogot az EUMSZ 49. cikkben foglalt letelepedés szabadságának fényében kell értelmezni, amelynek tartalmát pontosítani szükséges.

39 Ezenkívül a nemzeti bíróság úgy határozott, hogy – annak érdekében, hogy a nemzeti jogalkotónak észszerű idő álljon rendelkezésére az új szabályozás elfogadására – fenntartja az alkotmányellenesnek ítélt rendelkezések hatályát és 2021. május 1-jéig elhalasztja az e rendelkezések hatályon kívül helyezését.

40 Amint arra a főtanácsnok indítványának 24. pontjában rámutatott, az előzetes döntéshozatali kérelem elfogadhatósági feltételeinek nemcsak a Bíróság megkeresésének időpontjában, hanem az eljárás során mindvégig teljesülniük kell. Amennyiben a nemzeti jog vonatkozó rendelkezéseinek a nemzeti alkotmánnyal való, az érintett tagállam Alkotmánybírósága által

megállapított összeegyeztethetetlen volta a nemzeti jogrendből való eltávolításukat eredményezi, a Bíróság főszabály szerint már nem tud a feltett kérdésekről dönteni. Az alapügyben szereplő jogvitára alkalmazandó nemzeti jog alakulását figyelembe véve és az előterjesztett kérdések e jogvita megoldása szempontjából való jelentőségének a kérdést előterjesztő bíróság által történő meghatározása hiányában a kérdések hipotetikusnak tekintendők (lásd ebben az értelemben: 2013. június 27-i Di Donna ítélet, C-492/11, EU:C:2013:428, 27–32. pont).

41 Mindemellett emlékeztetni kell arra, hogy kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó határozatért felelős nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügy sajátos jellemzőire tekintettel az ítélete meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróságnak feltett kérdés releváns-e (2021. szeptember 2-i INPS [Az összevont engedéllyel rendelkező személyeknek járó szülési és anyasági támogatások] ítélet, C-350/20, EU:C:2021:659, 38. pont).

42 Következésképpen, amennyiben a feltett kérdés valamely uniós jogszabály értelmezésére vagy érvényességére vonatkozik, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni. Ennélfogva az uniós jogra vonatkozó, előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg az ilyen kérdéséről való határozathozatalt, ha valamely uniós szabály kért értelmezése vagy érvényességének értékelése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2018. május 29-i Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen és társai ítélet, C-426/16, EU:C:2018:335, 30. és 31. pont).

43 A jelen ügyben, noha a kérdést előterjesztő bíróság megállapította a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának a lett alkotmány 112. és 113. cikkével való összeegyeztethetőségét, e bíróság – a Bíróság által az elé terjesztett kérdésekre adandó válaszokra tekintettel – később ellenkező következtetésre juthat e rendelkezés ezen alkotmány 1. és 105. cikkével való összeegyeztethetőségét illetően, e cikkeket az EUM-Szerződés a letelepedés szabadságával és a szolgáltatások szabad mozgásával kapcsolatos rendelkezéseinek, valamint a Charta 16. cikkének fényében értelmezve.

44 Ezenfelül a Bíróság azon felvilágosításkérésére, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet – az előterjesztett kérdések tárgyát képező nemzeti rendelkezések 2021. május 1-jét követő, a lett alkotmány alapján történő hatályon kívül helyezésére, és különösen a felsőoktatási intézményekről szóló törvényt módosító, ugyanezen a napon hatályba lépett törvény elfogadására tekintettel – szükséges-e fenntartani, a nemzeti bíróság kijelentette, hogy továbbra is hatáskörrel rendelkezik e rendelkezések alkotmányosságának értékelésére.

45 Ebben a tekintetben e bíróság hangsúlyozza, hogy bár az említett rendelkezéseket alkotmányellenesnek nyilvánította, azok egy bizonyos időszakban hatályban voltak, és ennélfogva hátrányos joghatásokat válthattak ki azon jogi személyek tekintetében, amelyekre e rendelkezéseket alkalmazták, továbbá jogviták alapjául szolgálhattak.

46 Mivel az említett bíróságnak többek között arról kell határoznia, hogy az alapügyben szóban forgó rendelkezéseket a hatályon kívül helyezésüket megelőző időszak tekintetében is el kell-e távolítani a lett jogrendből, meg kell állapítani, hogy a Bíróságnak az előterjesztett kérdésekre adott válasza továbbra is szükséges az alapjogvita megoldásához.

47 Következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről határozni kell.

Az ügy érdeméről

48 Kérdéseivel, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 49. és EUMSZ 56. cikket, valamint a Charta 16. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a felsőoktatási intézményeket főszabály szerint arra kötelezi, hogy kizárólag e tagállam hivatalos nyelvén nyújtsanak képzéseket.

Előzetes észrevételek

49 Az előterjesztett kérdések megválaszolása érdekében mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az előterjesztő bíróság egyszerre hivatkozik az EUM-Szerződésnek a letelepedés szabadságára és a szolgáltatások szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseire, valamint a Charta rendelkezéseire.

50 Ami először is az alapvető szabadságokat illeti, a Bíróság kimondta, hogy amennyiben valamely nemzeti intézkedés egyidejűleg több ilyen szabadsághoz is kapcsolódik, a Bíróság azt főszabály szerint csupán az egyik szabadságra tekintettel vizsgálja meg, ha kiderül, hogy az adott ügy körülményei között a többi szabadság az elsőhöz képest teljesen másodlagos, és ahhoz kapcsolódhat (lásd ebben az értelemben: 2009. szeptember 8-i Liga Portuguesa de Futebol Profissional és Bwin International ítélet, C-42/07, EU:C:2009:519, 47. pont).

51 Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik az is, hogy az elsődleges alapvető szabadság meghatározása érdekében az érintett szabályozás célját kell figyelembe venni (2020. március 3-i Tesco-Global Áruházak ítélet, C-323/18, EU:C:2020:140, 51. pont).

52 A Bíróság továbbá kimondta, hogy a felsőoktatási képzések díjazás ellenében történő szervezése az EUMSZ harmadik részének IV. címében a letelepedési jogról szóló 2. fejezet hatálya alá tartozó gazdasági tevékenységnek minősül, ha azt valamely tagállam állampolgára egy másik tagállamban az ez utóbbi tagállamban található elsődleges vagy másodlagos lakóhelyről állandó és folyamatos jelleggel végzi (2020. október 6-i Bizottság kontra Magyarország [Felsőoktatás] ítélet, C-66/18, EU:C:2020:792, 160. pont; 2003. november 13-i Neri ítélet, C-153/02, EU:C:2003:614, 39. pont).

53 Ugyanakkor mindazok a szolgáltatások, amelyeket nem állandó és folyamatos jelleggel nyújtanak a rendeltetési tagállamban lévő telephelyről, az EUMSZ 56. cikk értelmében vett „szolgáltatásnyújtásoknak” minősül, azzal, hogy az EUM-Szerződés egyetlen rendelkezése sem teszi lehetővé annak az időtartamnak vagy gyakoriságnak az absztrakt módon történő meghatározását, amitől kezdve egy szolgáltatás vagy egy bizonyos fajta szolgáltatás nyújtása már nem tekinthető szolgáltatásnyújtásnak (lásd ebben az értelemben: 2012. május 10-i Duomo Gpa és társai ítélet, C-357/10–C-359/10, EU:C:2012:283, 31. és 32. pont).

54 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy – amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik – a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 8. cikkének (1) bekezdése szabályozza az állam, illetve más jogi vagy természetes személyek – köztük a külföldi jogi vagy természetes személyek – azon lehetőségét, hogy Lettországban felsőoktatási intézményeket hozzanak létre. Egyébiránt az érintett szolgáltatások, azaz a felsőoktatási tevékenységek sajátos jellege szerint e tevékenységeket általában állandó és folyamatos jelleggel végzik.

55 Ennélfogva úgy kell tekinteni, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás elsődlegesen a letelepedés szabadságának körébe tartozik.

56 Ami e szabályozás a Charta 16. cikke szerinti esetleges vizsgálatát illeti, emlékeztetni kell arra, hogy – amint azt a Bíróság már kimondta – a valamely nemzeti szabályozással megvalósított korlátozás EUMSZ 49. cikk alapján történő vizsgálata kiterjed a Charta 15–17. cikkében foglalt jogok és szabadságok gyakorlásának esetleges korlátozásaira is, így a Charta 16. cikkében foglalt vállalkozás szabadságának külön vizsgálata nem szükséges (lásd ebben az értelemben: 2017. december 20-i Global Starnet ítélet, C-322/16, EU:C:2017:985, 50. pont).

57 E feltételek mellett az előterjesztő bíróság kérdésére kizárólag az EUMSZ 49. cikkre figyelemmel kell választ adni.

Az EUMSZ 49. cikkben biztosított szabadság korlátozásáról

58 Az EUMSZ 6. cikk értelmében az Unió hatáskörrel rendelkezik – többek között az oktatás területén – a tagállamok intézkedéseit támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések végrehajtására.

59 Bár az uniós jog nem sérti a tagállamoknak egyrészt az oktatás tartalmára és az oktatási rendszer szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét, valamint a kulturális és nyelvi sokszínűségét, másrészt a szakképzés tartalmát és szervezeti felépítését, amint az az EUMSZ 165. cikk (1) bekezdésből, illetve az EUMSZ 166. cikk (1) bekezdésből következik, e hatáskör gyakorlása során a tagállamok kötelesek azonban tiszteletben tartani az uniós jogot, különösen a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseket (lásd ebben az értelemben: 2007. szeptember 11-i Schwarz és Gootjes-Schwarz ítélet, C-76/05, EU:C:2007:492, 70. pont).

60 Az EUMSZ 49. cikk első albekezdése úgy rendelkezik, hogy az EUM-Szerződés harmadik része IV. címének 2. fejezetében megállapított rendelkezéseknek megfelelően tilos a valamely tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén történő szabad letelepedésére vonatkozó minden korlátozás.

61 A letelepedés szabadsága korlátozásának tekintendő minden olyan intézkedés, amely az EUMSZ 49. cikk által biztosított szabadságok gyakorlását tiltja, zavarja, vagy kevésbé vonzóvá teszi (lásd ebben az értelemben: 2015. január 22-i Stanley International Betting és Stanleybet Malta ítélet, C-463/13, EU:C:2015:25, 45. pont).

62 A jelen ügyben, még ha más tagállamok állampolgárai le is telepedhetnek Lettországban és ott felsőfokú képzéseket nyújthatnak, ez a lehetőség főszabály szerint azon kötelezettség függvénye, hogy e képzéseket kizárólag e tagállam hivatalos nyelvén lehet tartani.

63 Márpedig ezen állampolgárok számára az ilyen kötelezettség jellegénél fogva kevésbé vonzóvá teszi a letelepedést az e kötelezettséget előíró tagállamban, és ezáltal az EUMSZ 49. cikkben biztosított szabadság korlátozásának minősül. Különösen, amint arra a főtanácsnok indítványának 75. pontjában lényegében rámutatott, amennyiben ezen állampolgárok egy másik tagállamban rendelkeznek felsőoktatási intézménnyel, nem tudják igénybe venni az ezen intézményben alkalmazott adminisztratív és oktatói állomány java részét, ami nem elhanyagolható költségekkel jár.

64 Ehhez hasonlóan az ilyen korlátozás más tagállamok azon állampolgárai tekintetében is fennáll, akik e szabadsággal a felsőoktatási intézményekről szóló törvény elfogadását megelőzően éltek oly módon, hogy Lettországban olyan intézményeket nyitottak, amelyek a lettől eltérő nyelven kínálnak tanulmányi képzést. Az átmeneti időszak végét követően ugyanis ezeknek az állampolgároknak a tanulmányi képzésüket e törvény követelményeihez kell igazítaniuk, ami nem elhanyagolható költségekkel járhat, különösen az adminisztratív és oktatói állományuk jelentős része tekintetében.

Az EUMSZ 49. cikkben biztosított szabadság korlátozásának igazolásáról

65 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a letelepedési szabadság korlátozása csak akkor fogadható el, ha azt először is közérdeken alapuló kényszerítő indok igazolja, másodszor pedig megfelel az arányosság elvének, ami azt jelenti, hogy alkalmas az elérni kívánt cél koherens és szisztematikus módon történő megvalósításának biztosítására, és nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket (2020. október 6-i Bizottság kontra Magyarország [Felsőoktatás] ítélet, C-66/18, EU:C:2020:792, 178. pont).

– *A közérdeken alapuló kényszerítő indok fennállásáról*

66 Amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, a felsőfokú képzések lett nyelven történő nyújtására vonatkozó, különösen a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 56. cikkének (3) bekezdéséből eredő kötelezettség a Lett Köztársaság hivatalos nyelve használatának védelmére és elősegítésére irányul.

67 A Bíróság e tekintetben emlékeztetett arra, hogy az uniós jogi rendelkezésekkel nem ellentétes az olyan politika megvalósítása, amely valamely tagállam egyik hivatalos nyelvét képező nyelv védelmére és előmozdítására irányul (2013. április 16-i Las ítélet, C-202/11, EU:C:2013:239, 25. pont).

68 A Bíróság továbbá megállapította, hogy az EUSZ 3. cikk (3) bekezdésének negyedik albekezdése, valamint a Charta 22. cikke értelmében az Unió tiszteletben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét. Az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésének megfelelően az Unió tiszteletben tartja tagállamai nemzeti identitását, amelynek részét képezi az érintett tagállam hivatalos nyelvének védelme is (2011. május 12-i Runevič-Vardyn és Wardyn ítélet, C-391/09, EU:C:2011:291, 86. pont; 2013. április 16-i Las ítélet, C-202/11, EU:C:2013:239, 26. pont).

69 El kell ismerni az oktatás jelentőségét a tagállam hivatalos nyelve használatának védelmére és előmozdítására irányuló politika megvalósításában (lásd ebben az értelemben: 1989. november 28-i Groener ítélet, C-379/87, EU:C:1989:599, 20. pont).

70 Így a valamely tagállam valamely hivatalos nyelve használatának előmozdítására és ösztönzésére irányuló célkitűzés olyan jogos célnak minősül, amely főszabály szerint alkalmas az EUMSZ 49. cikkben rögzített letelepedés szabadságával járó kötelezettségek korlátozásának igazolására (lásd ebben az értelemben: 2013. április 16-i Las ítélet, C-202/11, EU:C:2013:239, 27. pont; 2016. június 21-i New Walmar ítélet, C-15/15, EU:C:2016:464, 50. pont).

– *Az érintett korlátozásnak az elérni kívánt cél megvalósítására való alkalmasságáról*

71 Amint az a jelen ítélet 65. pontjából következik, azt is meg kell vizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás alkalmas–e ezen törvényes cél megvalósításának biztosítására, és nem lépi–e túl az annak eléréséhez szükséges mértéket.

72 E tekintetben végső soron a kérdést előterjesztő, az alapeljárásokban szereplő tények értékelésére és a nemzeti szabályozás értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező bíróság feladata annak meghatározása, hogy az említett szabályozás mennyiben felel meg e követelményeknek (lásd ebben az értelemben: 2010. április 13-i Bressol és társai ítélet, C-73/08, EU:C:2010:181, 64. pont).

73 Mindazonáltal a Bíróság, amelynek az a feladata, hogy hasznos választ adjon az előterjesztő bíróságnak, hatáskörrel rendelkezik arra, hogy az alapeljárás iratai, valamint az elé terjesztett írásbeli és szóbeli észrevételek alapján útmutatást adjon e bíróságnak a döntéshez (lásd ebben az értelemben: 2010. április 13-i Bressol és társai ítélet, C-73/08, EU:C:2010:181, 65. pont).

74 A jelen esetben az olyan tagállami szabályozás, amely a felsőoktatási intézmények számára előírja, hogy főszabály szerint e tagállam hivatalos nyelvét kell használniuk, alkalmasnak tűnik arra, hogy biztosítsa az adott nyelv védelmére és előmozdítására irányuló célkitűzés elérését. E szabályozás ugyanis elősegíti az említett nyelvnek az érintett lakosság egésze általi használatát, és biztosítja, hogy ugyanezen nyelvet vegyék igénybe az egyetemi szintű képzéseken is.

75 Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy az említett szabályozás csak akkor tekinthető alkalmasnak a megvalósítani kívánt cél elérésére, ha azt koherensen és szisztematikusan hajtják végre (2019. július 4-i Bizottság kontra Németország ítélet, C-377/17, EU:C:2019:562, 89. pont).

76 Az ugyanezen szabályozás által előírt kivételek, figyelemmel azok korlátozott hatályára, nem akadályozzák az adott tagállam hivatalos nyelvének védelmére és előmozdítására irányuló célkitűzés elérését.

77 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja – a lett szabályozás azt írja elő, hogy a lett nyelv kötelező használata nem vonatkozik két olyan magán felsőoktatási intézményre, amelynek működését külön törvények szabályozzák, ami lehetővé teszi e két intézmény számára, hogy angol nyelven, illetve adott esetben az Unió valamely másik hivatalos nyelvén kínáljanak tanulmányi képzéseket.

78 Amint az a lett kormánynak a Bíróság által feltett kérdésekre adott írásbeli válaszából kitűnik, az említett két intézményt a Lett Köztársaság és a Svéd Királyság közötti nemzetközi megállapodások alapján hozták létre. Márpedig az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a felsőoktatási intézményekről szóló törvény 56. cikke (3) bekezdésének 1. pontja pontosan azt írja elő, hogy a Lettországban zajló tanulmányi képzés az Uniónak a lett nyelvtől eltérő, más hivatalos nyelvén is nyújtható, amennyiben e képzést nemzetközi megállapodások keretében szervezik.

79 E körülmények között, noha kétségtelen, hogy a külön törvények által szabályozott két felsőoktatási intézmény különleges jogállással rendelkezik, és ezért képzéseiket angol nyelven vagy adott esetben az Unió valamely másik hivatalos nyelvén tartják, semmi akadálya annak, hogy más intézmények is nyújthassák képzésüket az Unió hivatalos, a lett nyelvtől eltérő nyelvén, amennyiben ezen intézmények működése a Lett Köztársaság és más államok között létrejött nemzetközi megállapodás hatálya alá tartozik.

80 Ebből következik, hogy az e két intézményre alkalmazandó, eltérést engedő rendszer alkalmazható minden hasonló helyzetben lévő intézményre is. Ezen túlmenően az e kategóriába tartozó intézmények kellő módon különböznek azon intézményektől, amelyek főszabály szerint kötelesek lett nyelven oktatni, amennyiben az előbbiek a nemzetközi egyetemi együttműködésre vonatkozó sajátos logika részét képezik. Következésképpen, az uniós programok és nemzetközi megállapodások által létrehozott együttműködés keretében eltérést engedő rendszer előnyeit csak bizonyos felsőoktatási intézmények számára biztosító rendelkezések – az általuk elérni kívánt konkrét célra és korlátozott hatályukra tekintettel – nem fosztják meg koherens jellegétől az alapügyben szóban forgó szabályozást.

– *Az érintett korlátozás szükségességéről és arányosságáról*

81 Emlékeztetni kell arra, hogy az alapvető szabadságokat korlátozó intézkedések csak akkor igazolhatók, ha e célkitűzés kevésbé korlátozó intézkedésekkel nem érhető el (lásd ebben az értelemben: 2010. december 22-i Sayn-Wittgenstein ítélet, C-208/09, EU:C:2010:806, 90. pont).

82 Ezenkívül nem feltétlenül szükséges, hogy a tagállami hatóságok által hozott korlátozó intézkedés megfeleljen a szóban forgó alapjog vagy jogos érdek védelme módjára vonatkozó, a tagállamok összessége által osztott felfogásnak. Éppen ellenkezőleg, a tárgyban meghozott rendelkezések szükségességét és arányosságát nem zárja ki pusztán az a körülmény, hogy valamely tagállam egy másik állam által felállítottól eltérő védelmi rendszert választott (2010. december 22-i Sayn-Wittgenstein ítélet, C-208/09, EU:C:2010:806, 91. pont).

83 Való igaz, hogy a tagállamok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a hivatalos nyelv védelmére irányuló politikájuk célkitűzéseinek elérésére alkalmas intézkedések megválasztásában, mivel az ilyen politika az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésének értelmében a nemzeti identitás kifejeződése (lásd ebben az értelemben: 2013. április 16-i Las ítélet, C-202/11, EU:C:2013:239, 26. pont). Ez a mérlegelési jogkör azonban nem igazolhatja a magánszemélyeket megillető, a Szerződésekben az alapvető szabadságaikat rögzítő rendelkezésekből fakadó jogok súlyos sérelmét (lásd ebben az értelemben: 2011. május 12-i Runevič-Vardyn és Wardyn ítélet, C-391/09, EU:C:2011:291, 78. pont).

84 Meg kell jegyezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amely kivétel nélkül előírja, hogy a felsőoktatási képzéseket az adott tagállam hivatalos nyelvén kell nyújtani, túlmutatna azon, ami szükséges és arányos az e szabályozás által kitűzött cél – nevezetesen az adott nyelv védelme és előmozdítása – elérése érdekében. Egy ilyen szabályozás valójában azt eredményezné, hogy teljeskörűen az adott nyelv használatát írná elő minden egyes felsőoktatási képzésben, kizárva minden más nyelvet, és figyelmen kívül hagyva azokat az okokat, amelyek indokolhatják a különböző felsőoktatási képzések más nyelveken történő kínálását.

85 Ugyanakkor a tagállamok főszabály szerint előírhatnak kötelezettséget arra vonatkozóan, hogy e képzések keretében a hivatalos nyelvüket használják, feltéve hogy e kötelezettség alól léteznek kivételek, amelyek biztosítják, hogy az egyetemi képzések keretében a hivatalos nyelvtől eltérő nyelvet is lehessen használni.

86 A jelen ügyben ahhoz, hogy az ilyen kivételek ne lépjék túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket, engedélyezniük kell a lett nyelvtől eltérő nyelv használatát, legalábbis az európai vagy nemzetközi együttműködés keretében nyújtott képzések, valamint a kultúrával és a lettől eltérő nyelvekkel kapcsolatos képzések esetében.

87 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 49. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely főszabály szerint kötelezi a felsőoktatási intézményeket arra, hogy kizárólag az adott tagállam hivatalos nyelvén nyújtsanak képzéseket, feltéve hogy e szabályozás az adott tagállam nemzeti identitásának védelmével kapcsolatos okokból indokolt, azaz jogszerű célkitűzés védelme érdekében szükséges, és azzal arányos.

A költségekről

88 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 49. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely főszabály szerint kötelezi a felsőoktatási intézményeket arra, hogy kizárólag az adott tagállam hivatalos nyelvén nyújtsanak képzéseket, feltéve hogy e szabályozás az adott tagállam nemzeti identitásának védelmével kapcsolatos okokból indokolt, azaz jogszerű célkitűzés védelme érdekében szükséges, és azzal arányos.

Aláírások